

MURAKKAB ANATOMIK TERMINLARNI TARJIMA QILISHDAGI E'TIBORLI JIHATLAR

Xafizova Muxarram Nematilloevna

Osiyo xalqaro universiteti

Klinik fanlar kafedrası

E-mail: hafizovamuharram98@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada lotin tilida sifat so'z turkumi va uning grammatik kategoriyalari: 2 guruhi, 3 darajalari, 3 xil turlanishi, lug'at shakli haqida so'z yuritiladi. Anatomik terminlarning ko'pchiligi sifatlarga to'g'ri keladi. Murakkab anatomik terminlarni sifatli tarjima qila olish uchun sifat va uning kategoriyalarini puxta o'rganish zaruriyati yuzaga keladi.

Kalit so'zlar: sifat, turlanish, guruhlar, darajalar, rod qo'shimchalari, anatomik terminlar

Anatomik terminlarning asosiy hissasi sifatlarga to'g'ri keladi, chunki ular terminlarning ko'pchiligini tashkil qiladi. Lotin tili sifatlari quyidagi kategoriyalarga ega: ikki katta guruhlar, 3 ta turlanishi, 3 ta darajalari, lug'at shakllaridan iborat. Ikki guruhlaridan boshlasak, birinchi guruh sifatlari 3 qo'shimchali sifatlardan hisoblanadi, ya'ni ular 3 ta rod qo'shimchalari bilan kelgan sifatlardir. Lotin tili otlarida rodlar bo'lganidek lotin tili sifatlari rod qo'shimchalari bor. Mujskoy rod qo'shimchasi - **us, er**, jenskiy rod qo'shimchasi -**a**, sredniy rod -**um** hisoblanadi. I guruh sifatlari tushuntirish uchun rus tiliga murojaat qilamiz. Masalan: *longus* sifatini olsak. Bu sifat talabalarga ingliz tilidagi **long** sifatidan tanish bo'lganligi uchun shu sifatni misol tariqasida olamiz. Demak, shu yerdan ma'lumki, ingliz tilidagi **long** so'zi lotincha *longus* sifatidan olingan. *Longus* o'zbek tiliga uzun deb tarjima qilinadi. Rus tilida esa *longus*- **длинный**, *longa*-**длинная**, *longum*-**длинное** deb tarjima qilinadi, rus tilida biz bilamizki, **-ый, -ой** sifatlarning mujskoy rod, **-ая, яя-** jenskiy rod va **-ое** sredniy rod qo'shimchalari hisoblanadi. Yana bir misolni olsak. Masalan: *dexter* va *sinister* sifatlari o'zbek tilida o'ng va chap sifatida tarjima qilinadi. Rus tilida esa *dexter*-**правый**, *dextra*-**правая**, *dextrum*-**правое**; *sinister*-**левый**, *sinistra*-**левая**, *sinistrum*- **левое**, ya'ni 3 ta rod qo'shimchalari bilan tarjima qilinadi. Bunday sifatlarni ko'plab keltirish mumkin. Endi 2 so'zdan iborat anatomik terminlarni, masalan *uzun mushak* termini lotinchaga ***musculus longus*** tarzida tarjima qilinadi. O'zbek va rus tillarida birinchi o'rinda sifat va unga ergashib ot keladi. Lotin tilida esa aksincha, **HAR DOIM** ot va unga ergashib sifat keladi, buni talabalarga doim uqtirib kelamiz, chunki 2 yoki 3 so'zli anatomik atamalarda ham ot ergashtiruvchi hisoblanadi. Buning

formulasi: **OT+SIFAT**. Masalan: *foramen* vertebrale - umurtqa *teshigi*, *canalis* vertebralis - umurtqaga oid *kanal*, *processus* spinosus - qirrali *o'simta*, *processus* transversus - ko'ndalang *o'simta*, *processus* articularis inferior- pastki bo'g'im *o'simtasi*, *fissura* horizontalis pulmonis dextri- o'ng o'pkaning gorizontal yorig'i, *musculus* tensor fasciae latae- keng fastsiyaning taranglovchi mushagi, *paries* tympanicus ductus cochlearis – nog'ora parda devorining chig'anoqqa tegishli oqimi kabi 3 yoki 4 so'zdan iborat anatomik terminlarda asosiy so'zning boshida turgan *foramen*, *canalis*, *processus*, *fissura*, *musculus*, *paries* lar nima? so'rog'iga javob beradigan o'tdir. Faqat *pia mater*, *dura mater* va *arachnoidea* mater (*qattiq*, *yumshoq* va *to'rsimon miya pardasi*) terminlari istisno tarzida keladi, chunki bu terminlarda sifat otdan oldinda turibdi. Men har doim tarjimini so'z oxiridan qilish kerakligini eslataman. *Musculus* atamasi mujskoy roddagi ot bo'lganligi uchun biz *longus* sifatini bu otga moslashtiramiz yoki *uzun vena* atamasida *vena* jenskiy roddagi ot bo'lganligi uchun *vena longa* va *uzun suyak* atamasini *os longum* tarzida tarjima qilamiz va sifatlarni otning rodiga moslashtiramiz. Demak, sifat o'zidan oldinda turgan otning rodiga moslashadi va bu moslashgan aniqlochi deb yuritiladi. Sifat bu yerda *aniqllovchi*, ot esa *aniqlanmish* hisoblanadi. Masala shundaki, o'zbek tilida rod kategoriyasi bo'lmaganligi uchun o'zbek guruhlarda o'zbek tilidagi anatomik terminlarni tarjima qilishda rod qo'shimchalarini otning rodi bilan moslashtirishda xatoliklarga yo'l qo'yishadi. Lotinchadagi anatomik terminni o'zbek tiliga tarjima qilish oson, bunda berilgan so'zning ma'nosini bilsa yetarli, ammo o'zbek tilidagi anatomik terminlarni lotinchaga tarjima qilishda rus tilidan bilimi past talabalar moslashtirilmaydi. Shuning uchun talabalarga ko'proq o'zbek tilida bo'lgan anatomik terminlarni lotin tiliga tarjima qilishga undasak yaxshi natijalarga erishamiz, deb o'ylayman. Bunday tarjimada talabalar ham rus tili sifatlarini o'rgana bolshlaydi.

Sifatlarning yana bir kategoriyasi lug'at shaklida I guruh sifatleri mujskoy rod shaklida yoziladi va so'zning yonida jenskiy hamda sredniy rod qo'shimchasi ko'rsatiladi. Masalan: *albus*, **a, um-** oq; *rectus*, **a, um-** to'g'ri; *palatinus*, **a, um-** tanglayga oid va h. **-er** qo'shimchasi bilan tugaydigan ba'zi sifatlar jenskiy va sredniy rodlarni hosil qilishda **-e** harfini yo'qotadi, ba'zilar esa saqlab qoladi. Masalan: *qora rang* lotinchada **niger** tarzida tarjima qilinadi va lug'atda **niger, gra, grum-** qora holida yoziladi. Chap tomon - **sinister, tra, trum;** erkin- **liber, era, erum** va h.

Sifatlar 3 ta turlanishdan iborat bo'ladi. Birinchi guruh muskoy va sredniy roddagi sifatlar II turlanish bo'yicha, jenskiy rod esa I turlanish bo'yicha turlanadi. Buni quyidagi jadvalda ko'rishimiz mumkin:

	M	f	n	m	f	N
Nom.Sing	albus	alba	album	ruber	rubra	rubrum
Gen.Sing	I	ae	i	bri	brae	bri
Nom.Pl.	I	ae	a	bri	brae	bra
Gen.Pl.	orum	arum	orum	orum	arum	orum
	II turlanish	I turlanish	II turlanish	II turlanish	I turlanish	II turlanish

Lotin tilida sifatlarni o'rganishda mana shu jadvaldan foydalanib sifat qatnashgan terminlarni tarjima qilish oson. II guruh sifatlari tibbiy terminlogiyada juda ko'pchiligini tashkil qiladi, chunki bunday sifatlar o'zining negiziga *-alis* yoki *-aris* sifat yasovchi qo'shimchasini qo'shish bilan yasaladi va II guruh sifatlari III turlanish bo'yicha turlanadi. Masalan: *vertebra- umurtqa* so'zida *vertebr* so'zning negizi bo'lsa, *-alis* sifat yasovchi qo'shimchasini qo'shsak, shu a'zoga tegishlilik yoki taalluqlilikni anglatadi va *umurtqaga oid* tarzida tarjima qilinadi. Agar o'zining negizi *l-* harfi bilan tugasa, *- aris* sifat yasovchi qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan: *scapula – scapularis – kurakka oid, clavicula-clavicularis- o'mrovga oid.*

2 so'zdan iborat II guruh sifatlari qatnashgan anatomik terminlarni tarjima qilish jarayonida masalan: *columna vertebralis - umurtqa pog'onasi* terminini aslida *umurtqaga oid pog'ona* tarzida tarjima qilishimiz kerak, ammo bunday holatda o'zbek tilida chiroyli va sifatli tarjima chiqmaydi. Rus tilida esa *позвоночный* столб, ko'rinib turibdiki, *позвоночный* какой? so'rog'iga javob beradigan sifatdir. 4 so'zdan iborat anatomik terminlar: *incisura ischiadica* major et minor- katta va kichik *quymich* o'yigi tarzida tarjima qilinsa, rus tilida *большой и малый седалищный* бугор tarzida tarjima qilinadi.

Sifatlarning keying kategoriyasi 3 ta darajalariga to'xtalsak. Bular: oddiy daraja (*gradus positivus*), qiyosiy daraja (*gradus comparativus*) va orttirma daraja (*gradus superlativus*)lar. Darajalarga asliy sifatlar qo'yiladi va darajalarning ham boshqa tillarda bo'lganidek o'z qo'shimchalari bor. Oddiy darajada sifatlar ikki guruhga bo'linadi: I-II turlanish va III turlanish. Birinchi guruhga III darajali sifatlar kiradi. Qiyosiy darajada sifat negiziga *-ior* (m n) va *-ius* (n) qo'shimchalarini qo'shish orqali yasaladi. Masalan: *longior, longius*, ala *major-* katta qanot, *concha nasalis inferior-* pastki burun chig'anog'i tarzida tarjima qilinadi. Sifatlarning orttirma darajasi esa *-us* bilan tugaydigan sifatlar negiziga *-issim* va *-er* bilan tugaydigan sifatlar negiziga *-rim* qo'shimchasini qo'shish bilan yasaladi. Masalan: *musculus latissimus* dorsi- orqaning eng serbar mushagi deb tarjima qilinadi. Shuningdek, lotin tilidagi sifatlar boshqa tillaridagi kabi asliy va nisbiy turlarga bo'linishi, asliy sifatlar predmetning xususiyatini to'g'ridan to'g'ri, ya'ni boshqa predmetlarga aloqador bo'lmagan holda bildirishi misollar yordamida tushuntiriladi: *kalta suyak –os brevis*; *qisqa mushak - musculus brevis*; *sariq boylam –ligamentum flavum*; ko'ndalang o'simta *–processus*

transversus; katta teshik –*foramen magnum* kabi. Nisbiy sifatlar predmetning belgisini bevosita emas, balki boshqa predmet bilan munosabati orqali bildirilishi ham yoritib beriladi: umurtqaga oid kanal –*canalis vertebralis*; peshonaga oid suyak –*os frontale*; bo‘g‘imga oid yuza –*facies articularis* va boshqalar. Anatomik nomenklaturadagi sifatlarning asosiy massasi -bu anatomik butun organga yoki boshqa anatomik shakllanishga tegishli ekanligini ko‘rsatuvchi nisbiy sifatlar ekanini o‘rganuvchilar bilishi lozim. Shuningdek, sifatlarning turlanishiga alohida e‘tibor qaratiladi. 1-guruh sifatlari 1 va 2 turlanish bo‘yicha (*longus*, a, um –uzun) 2-guruh sifatlari esa 3 turlanish bo‘yicha turlanishini hamda ularning lug‘at shaklini aniq ajrata olishlari kerak (*vertebralis*, e –umurtqaga oid).

Lotin tilida sonlar ham otlar bilan birga qo‘llanilib, sanoq sonlardan *unus*, *una*, *unum* - bir; *duo*, *duae*, *duo* - ikki; *tres*, *tria* - uch raqamlari kelishikda turlanadi. Tartib sonlar esa lotin tili sifatlarning I guruhi kabi turlanadi va oldida turgan otning rodi, soni va kelishigiga moslashadi, ular anatomiyada barmoqlar nomi va miya qorinchalarini nomlashda qo‘llaniladi. Tartib sonlar rus tilidagidek rod qo‘shimchalari bilan beriladi. Masalan: *primus*, *prima*, *primum* -*birinchi*, -*us* mujskoy rod qo‘shimchasi, *prima* da -*a* jenskiy rod qo‘shimchasi, *primum* da -*um* sredniy rod qo‘shimchalari hisoblanadi. Barmoqlarni sanashda *birinchi*, *ikkinchi* va h. barmoq (*digitus*) so‘zi mujskoy roddagi ot bo‘lganligi uchun *digitus primus*, qovurg‘a (*costa*) so‘zi jenskiy roddagi ot bo‘lganligi uchun *costa prima* tarzida tarjima qilinadi. Bu yerda ham sanoq sonlar aniqlovchi vazifasida keladi.

Demak, lotin tilida ko‘p so‘zli murakkab anatomik terminlarni xatosiz, sifatli hamda tez tarjima qila olishi uchun talabalarga ko‘proq o‘zbek tilidagi terminlarni lotin tiliga tarjima qilishga oid mashq va topshiriqlarni dars davomida va uyda mustaqil bajarishi uchun tarjimalarni berish darkor. Darsda esa har bir talabaning tarjimasini tekshirib chiqamiz. Tarjimani a‘lo darajada uddalashiga erishishimiz uchun avvalo otlarning bosh va qaratqich kelishik qo‘shimchalari, sifatlarning esa rod qo‘shimchalarini yodlashiga erishishimiz darkor.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bakayev, N. B., Shodiev, S. S., Khafizova, M. N., & Ostonova, S. N. (2020). SHAKESPEARS LEXICON: REASON WORD AS A DESIGN OF THE CONCEPT OF THE ABILITY OF THE HUMAN MIND TO ABSTRACTION, CONCLUSION. *Theoretical & Applied Science*, (6), 162-166.
2. Nematilloeyvna, K. M. The Easy Ways of Learning Medical Plants (Phytonyms) in the Department of Pharmaceutical Terminology. *JournalNX*, 7(06), 274-277.
3. Хафизова, М. (2023). ТРИ ЧАСТИ МЕДИЦИНСКИХ ТЕРМИНОВ. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12 Part 2), 134-138.
4. Хафизова, М. (2023). ПРОСТЫЕ СПОСОБЫ ИЗУЧЕНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ РАСТЕНИЙ (ФИТОНИМОВ) В РАЗДЕЛЕ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ

- ТЕРМИНОЛОГИИ. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(11 Part 2), 193-198.
5. Nematilloeyvna, X. M. (2024). ANATOMIK TERMINOLOGIYA VO'LIMIDA LOTIN TILI SIFATLARINING MA'NO JIHATLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(5), 47-54.
  6. Nematolloeyvna, X. M. (2024). LOTIN TILI OT SO'Z TURKUMINING O'ZBEK GURUHLARDA O'RGANILISHI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 104-110.
  7. Hafizova, M. (2024). LOTIN TIL AMALIY MASHG'ULOTLARIDA TERMIN, ATAMA VA IBORA SO'ZLARINING QO'LLANILISHI. *Журнал академических исследований нового Узбекистана*, 1(1), 132-136.
  8. Хафизова, М. Н. (2024). УПОТРЕБЛЕНИЕ ЛАТИНСКИХ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В РАЗДЕЛЕ АНАТОМИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 16(2), 256-265.
  9. Nematilloeyvna, X. M. (2024). LOTIN TILI MODULIDA SANOQ VA TARTIB SONLARNING QO'LLANILISH JIHATLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 16(2), 249-255.
  10. Khafizova, M. (2024). STUDING MEDICINAL PLANTS (PHYTONYMS) IN THE SECTION OF PHARMACEUTICAL TERMINOLOGY. *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(2), 4-7.
  11. Nematillaevna, K. M. (2024). Aspects of the Usage of Cardinal and Ordinal Numerals in the Latin Language Module. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 3(3), 278-283.
  12. Хафизова, М. Н. (2024). ПРИМЕНЕНИЯ ЧИСЛИТЕЛЬНЫХ В МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ. *TADQIQOTLAR. UZ*, 34(3), 116-122.
  13. Nematilloeyvna, X. M. (2024). TIBBIYOT TERMINOLOGIYASIDA MA'NODOSH SO'ZLARNING QO'LLANILISH ASPEKTLARI. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 6(2), 202-212.
  14. Nematolloeyvna, X. M. (2024). LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGIYASI MODULIDA OT, SIFAT, SON VA FE'L SO'Z TURKUMLARINING LUG'ATDA BERILISH SHAKLLARINI O'RGANISH. *SCIENTIFIC JOURNAL OF APPLIED AND MEDICAL SCIENCES*, 3(4), 314-319.
  15. Хафизова, М. Н. КРИТЕРИИ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ.
  16. Qilichovna, A. M., & Nematilloeyvna, X. M. (2024). TIBBIYOT TILI HISOBLANMISH LOTIN TILINI SAMARALI O'RGANISH OMILLARI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 6(4), 197-206.
  17. Nematilloeyvna, X. M. (2024). UCH ASOSIY TERMINOLOGIK LUG'ATLARNING TILI. *PEDAGOG*, 7(1), 184-187
  18. Qilichovna, A. M. (2024). CLINIC FOR PATIENTS WITH DENTURES COMPARATIVE DIAGNOSIS AND PATHOGENESIS. *TADQIQOTLAR*, 30(3), 127-135.
  19. Ahmedova, M. (2023). COMPARATIVE ANALYSIS OF NUTRITIONAL DISPARITIES AMONG PEDIATRIC POPULATIONS: A STUDY OF CHILDREN WITH DENTAL CAVITIES VERSUS THOSE IN OPTIMAL HEALTH. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(12), 68-72.

20. Ahmedova, M. (2023). DIFFERENCES IN NUTRITION OF CHILDREN WITH DENTAL CARIES AND HEALTHY CHILDREN. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(12), 42-46.
21. Ахмедова, М. (2023). TISH KARIESINING KENG TARQALISHIGA SABAB VO'LUVCHI OMILLAR. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12), 200-205.
22. Ахмедова, М. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭТАПАХ ДИАГНОСТИКИ И ПЛАНИРОВАНИЯ ОРТОПЕДИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ЭНДОССАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(11 Part 2), 167-173.
23. Ahmedova, M. (2023). USE OF COMPUTER TECHNOLOGY AT THE STAGES OF DIAGNOSIS AND PLANNING ORTHOPEDIC TREATMENT BASED ON ENDOSSEAL IMPLANTS. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(11), 54-58.
24. Ахмедова, М. (2020). НАРУШЕНИЯ ЭНДОТЕЛИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ПРИ РАЗВИТИИ АФТОЗНОГО СТОМАТИТА. *Достижения науки и образования*, (18 (72)), 65-69.
25. Ahmedova, M. (2023). THE IMPACT OF SOCIOCULTURAL FACTORS ON THE PERVASIVENESS OF DENTAL CARIES AS A COMPLEX HEALTH CONDITION IN CONTEMPORARY SOCIETY. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(9), 24-28.
26. Ахмедова, М. К. (2024). ОБЩИЕ ПРИЧИНЫ КАРИЕСА ЗУБОВ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 77-85.
27. Qilichovna, A. M. (2024). CLINICAL SIGNS WHEN ACCOMPANIED BY DENTAL DISEASES AND METABOLIC SYNDROME. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(5), 116-24.
28. Ахмедова, М. К. (2024). Профилактика Стоматологических Заболеваний У Беременных. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 3(3), 66-72.
29. Ахмедова, М. К. (2024). ОСНОВНЫЕ ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ТКАНЕЙ ПАРОДОНТА У ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 254-260.
30. Qilichovna, A. M. (2024). PREVENTION OF PERIODONTAL DISEASES IN CHILDREN AND TEENAGERS. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 234-239.
31. Qilichovna, A. M. (2024). PREVENTION OF PERIODONTAL AND GUM DISEASES IN PREGNANT WOMEN. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 240-245.
32. Qilichovna, A. M. (2024). HOMILADOR AYOLLARDA TISH VA PARADONT KASALLIKLARINING OLDINI OLISH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 246-253.
33. Ахмедова, М. К. (2024). ИЗУЧЕНИЕ ПРИЧИННЫХ ФАКТОРОВ ПАРОДОНТИТА. *Journal of new century innovations*, 49(3), 47-53.
34. Qilichovna, A. M. (2024). TO STUDY THE FACTORS THAT CAUSE PERIODONTITIS. *Journal of new century innovations*, 49(3), 40-46.
35. Qilichovna, A. M. (2024). THE ROLE OF PATHOGENESIS IN THE GROWTH FACTORS OF PERIODONTITIS DISEASE. *Journal of new century innovations*, 49(3), 25-32.

36. Qilichovna, A. M. (2024). TISH KARIYESI BO'LGAN BOLALAR VA SOG'LOM BOLALARNING OVQATLANISHIDAGI FARQLAR. *Ta'limningzamonaviytransformatsiyasi*, 6(2), 213-223.
37. Ахмедова, М. К. (2024). РАЗЛИЧИЯ В ПИТАНИИ ДЕТЕЙ С КАРИЕСОМ ЗУБОВ И ЗДОРОВЫХ ДЕТЕЙ. *Ta'limningzamonaviytransformatsiyasi*, 6(2), 224-234.
38. Qilichovna, A. M., Nematilloevna, X. M., &Ergashevich, I. I. (2024). THE ROLE OF CARIOGENIC AND PROTECTIVE FACTORS IN THE PREVENTION OF CARIES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 43(8), 45-51.
39. Qilichovna, A. M., Nematilloevna, X. M., &Ergashevich, I. I. (2024). KARIYESNING OLDINI OLISHDA KARIOGEN VA HIMOYA OMILLARNING ROLI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 43(8), 52-59.
40. Qilichovna, A. M. (2024). FACTORS CAUSING THE WIDE SPREAD OF DENTAL CARIES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(4), 154-160.
41. Nematilloevna, X. M., &Qilichovna, A. M. (2024). MORPHO-FUNCTIONAL CHANGES IN ACUTE FORMS OF APHTHOUS STOMATITIS: Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari. *Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari*, 6(4), 177-186.
42. Qilichovna, A. M., &Nematilloevna, X. M. (2024). METABOLIK SINDROMI VA QON BOSIMI BOR BEMORLARDA O'ZGARISH XUSUSIYATLARI BAHOLASH: Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari. *Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari*, 6(4), 187-196.
43. Qilichovna, A. M., &Nematilloevna, X. M. (2024). TIBBIYOT TILI HISOBLANMISH LOTIN TILINI SAMARALI O'RGANISH OMILLARI: Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari. *Yangi O'zbekistontaraqqiyotidatadqiqotlarnio'rnivarivojlanishomillari*, 6(4), 197-206.
44. Saloxiddinovna, X. Y. (2024). Current Views of Vitamin D Metabolism in the Body. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(3), 235-243.
45. Saloxiddinovna, X. Y. (2024). MORPHOFUNCTIONAL FEATURES OF THE STRUCTURE AND DEVELOPMENT OF THE OVARIES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(4), 220-227.
46. Saloxiddinovna, X. Y. (2024). Modern Views on the Effects of the Use of Cholecalciferol on the General Condition of the Bod. *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH*, 3(5), 79-85.
47. Togaydullaeva, D. D. (2022). ARTERIAL GIPERTONIYA BOR BEMORLARDA KOMORBIDLIK UCHRASHI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 32-35.
48. Togaydullaeva, D. D. (2022). Erkaklarda yurak ishemik kasalligining kechishida metabolik sindrom komponentlarining ta'siri. *Fan, ta'lim, madaniyat va innovatsiya*, 1(4), 29-34.
49. Dilmurodovna, T. D. (2023). MORPHOLOGICAL ASPECTS OF THE THYROID GLAND IN VARIOUS FORMS OF ITS PATHOLOGY. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149), 1(8), 428-431.
50. Dilmurodovna, T. D. (2023). Morphological Signs of the Inflammatory Process in the Pancreas in Type I and II Diabetes Mellitus. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(11), 24-27.

51. Dilmurodovna, T. D. (2023). КЛИНИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЕ ВОСПАЛИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЕ ПРИ САХАРНОМ ДИАБЕТЕ I И II ТИПА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 173-177.
52. Khafiza, J., & Dildora, T. (2023). Frequency of Comorbid Pathology among Non-Organized Population. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(4), 260-266.
53. Dilmurodovna, T. D. (2023). Clinical and Diagnostic Features of the Formation of Arterial Hypertension in Young People. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(12), 41-46.
54. Dilmurodovna, T. D. (2024). DIABETES MELLITUS IN CENTRAL ASIA: PROBLEMS AND SOLUTIONS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 12(4), 204-213.
55. Тогайдуллаева, Д. Д. (2024). ОБЩИЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЕ САХАРНОГО ДИАБЕТА В СРЕДНЕЙ АЗИИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 12(4), 193-204.
56. Tog'aydullaeva, D. D. (2024). GIPERTENZIYA BOR BEMORLARDA MODDALAR ALMASINUVINING BUZULISHI BILAN KELISHI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 130-137.
57. Dilmurodovna, T. D. (2024). FACTORS CAUSING ESSENTIAL HYPERTENSION AND COURSE OF THE DISEASE. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 138-145.
58. Dilmurodovna, T. D. (2024). PREVALENCE INDICATORS OF ARTERIAL HYPERTENSION IN THE POPULATION. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(4), 78-87.
59. Тогайдуллаева, Д. Д. (2024). ИШЕМИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ СЕРДЦА, МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛЕЧЕНИЯ СТЕНОКАРДИИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(5), 107-115.
60. Dildora, T. (2021, June). CHRONIC RENAL FAILURE. In *Archive of Conferences* (pp. 85-89).
61. Tog'aydullayeva, D. D. (2024). MORPHOLOGICAL ASPECTS OF ANEMIA IN SOMATIC DISEASES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(4), 212-219.
62. Nematilloevna, X. M., & Qilichovna, A. M. (2024). MORPHO-FUNCTIONAL CHANGES IN ACUTE FORMS OF APHTHOUS STOMATITIS: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 6(4), 177-186.
63. Qilichovna, A. M., & Nematilloevna, X. M. (2024). METABOLIK SINDROMI VA QON BOSIMI BOR BEMORLARDA O'ZGARISH XUSUSIYATLARI BAHOLASH: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 6(4), 187-196.
64. Qilichovna, A. M., & Nematilloevna, X. M. (2024). TIBBIYOT TILI HISOBLANMISH LOTIN TILINI SAMARALI O'RGANISH OMILLARI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 6(4), 197-206.